"नेपालभाषा साहित्य विकासय् कमजोर पक्ष आपालं दु ।"

– रविन श्रेष्ठ

रविन श्रेष्ठ

बुदिं	२०२७ जेष्ठ३
थायबाय्	दल्लु, चागः, यें
स्वापू	rbinshrestha27@gmail.com
कृति	खोपया ज्यापु कुनां
	अनुसन्धान (प्रवन्ध)
सिरपाः	सत्यहेरा अनुसन्धान
	सिरपाः – नेसं. ११३९

☞ नेपालभाषाया उच्च शिक्षा अन्तरगत 'सत्यहेरा अनुसन्धान छात्रवृति' कयाः ज्यायानाच्वनागु दीगु विषय छुं धया दी ला ?

'सत्यहेरा अनुसन्धान सिरपाः' नेपालभाषाय् एम.ए. तगिाय् शोध-प्रवन्ध (थेसिस) च्वयेमाः, उगु थेसिस च्वयेबलय् सुनां दकलय् बांलाक च्वल उम्ह ब्वमियात बीगु खः । व हे ज्वलय् जिं नं '**खोपया ज्यापु कुनां**' विषय कयाः शोध-प्रवन्ध च्वयागु खः । उकियात हे 'सत्यहेरा अनुसन्धान सिरपाः' लःल्हागु खः । जिं खोपया ज्यापु कुनां अनुसन्धान छाय् यानागु धाःसा यें, यलया ज्यापु समुदाय नं थःत म्हसिकेत महर्जन, डंगोल, सिं जक तइ । तर खोपया ज्यापु समुदाय नं थःपिनिगु हे बिस्कं कथंया कुनां तइ । ज्यापु जातिया कुनां गुलि दु धइगु खँय् बांलाक्क अध्ययन जुयाच्वंगु मदु । खोपया ज्यापुतय्सं थःगु कुनांया अर्थ मसिया उकीया महत्व मथुल । उकिं याना इमिसं थःगु पहिचान मथुल । उकिं जिगु अनुसन्धानं ज्यापु कुनांया अर्थ न्ह्यब्वयाः उकीया महत्व थुइका बीगु खः । थुकिं याना थःगु कुनांया माध्यमं थःत गौरव तायकी । थःगु कुनां छ्यलाबुलाय् हयेत हःपाः बी ला धैगु जिगु भलसा नं खः । जिं थ्व अनुसन्धान यानाबले २७३ गू कुनां लूगु दु । माला स्वल धाःसा मेगु अझ नं लुया वइतिनि ।

☞ नेपालभाषा साहित्य लेखन व भाषा साहित्य ख्यलय् गुबले निसें पला तयादीया ?

नेपालभाषा साहित्य व लेखन ख्यलय् स्कूलय् ब्वनाबलय् निसें पला न्ह्याकागु खः । जि स्कूल ब्वनाबलय् गुंगू व भिगू तगिमय् थप ऐच्छिक विषय धकाः नेपालभाषा ब्वनेगु व्यवस्था दु ।

ञ. छिगु साहित्यिक लेखन विधा छु छु खः ?

जिगु साहित्यिक लेखनया विधा खास याना बाखं व अनुसन्धानमूलक च्वसु च्वयेगु हे खः। मेगु विधाय् आः तक ल्हाः तयागु मदुनि।

ञ नेपालभाषाया उच्च शिक्षणय् आः न्हापा स्वया जागरण खनेदु, थुगु पुस्तां नेवाःतय्गु भाषा संस्कृति उत्थान व विकासय् गुलित योगदान जूगु तायेका दिया ?

जिं स्वय्बलय् ला उच्च शिक्षणय् आः न्हापा स्वया खास जागरण खनेमदु। छाय् धाःसा थौं कन्हय् १२ तगिं पास जूपिं ब्वमिपिन्सं स्नातक तगिमय् नेपालभाषा ब्वंगु तसकं हे म्हो जक दु। थःगु मां भाय् प्रति मतिना दु सां राज्यया शिक्षा नीतिं यानाः ब्वंनिपिं कम जक दु। न्हून्हूगु विषय दुथ्याका ब्वमिपिन्त सालेफूगु खःसा ला जागरण वइगु खः। तर अथे जुयाच्वंगु मदु। आः वया नेपालभाषा एम.ए सेमेष्टर लागू जुयांलि न्हूगु विषयत दूगुलिं यानाः ब्वमिपिं आकर्षित जुइ ला धइथें च्वं।

ञ. थौं कन्हे जुया च्वंगु भाषिक व साहित्यिक गतिविधि गुलित संलग्न जुया दिया ? सन्तुष्ट जुया दियाला ?

जि ला खासयाना भाषिक व साहित्यिक गतिविधि संलग्न भचा भचा जक जुया। नेपालभाषाया भाषिक व साहित्यिक ज्याझ्वः क्वःछिनातःगु इलय् गुबलें न्ह्याइ मखु। भ्मीगु साहित्यिक ज्याझ्वलय् थ्व छगू दुःखया खँ खः। इलय् हे ज्याझ्वः न्ह्याकाः आपाः ताःहाकः मयासे इलय् हे क्वचाय्केगु यायेमाः। थथे जुल धाःसा ज्याझ्वलय् ब्वति काइपिं नं उप्वया वनी थें च्वं।

ञ विश्व साहित्यया विकसित धार लिसें नेपालभाषा साहित्यकारत न्ह्याः मवं धयागु खँ न्यनेदु, छिगु थःगु अनुभव छु दु ?

थ्व नं पाय्छिगु खँ खः। नेपालभाषाया साहित्यकारतय् अध्ययनया तसकं कमी खनेदु। थथे धाल धाःसा वय्कःपिं तं चाय्फु। साहित्यया थी थी वाद, सिद्धान्त दु। व वाद सिद्धान्तया अध्ययन म्हो जूगुलिं खःला भ्मीगु साहित्य उप्वः यानाः भ्मीगु नेवाः समाजया जःखः जक हे तक्यनाच्वंगु खनेदु। नेवाः समाजं पिहां वनाः साहित्य च्वयातःगु तसकं म्हो हे जक खनेदु। भ्मीगु देशय् अपाय्धंगु राजनैतिक क्रान्ति जुल, सशस्त्र द्वन्द्व जुल, नाकावन्दी जुल, राजनैतिक ह्यूपाः उलिमछिं वल तर उकियात कःघानातःगु साहित्य धाःसा पतिंचाय् ल्याःखाय् जीक जक पिहांवल। जबकि नेपाली साहित्यया इतिहास स्वयेगु खःसा भ्मीगु नेपालभाषा साहित्य स्वयां लिपा जक शुरु जूगु साहित्य खः तर नेपाली साहित्य थौंकन्हे गन थ्यने धुंकल। थ्व खँय् नं भ्मीसं बिचाः यायेमाः।

ञ नेपालभाषाया सिर्जनात्मक लेखन अति हे कम जुयावंगुया कारण ब्वमि खः वा च्वमि स्वयम हे खः ?

थथे जूगुया कारण ब्वमि नं च्वमि निगुलिं खः। छाय्धाःसा च्वमिं नं ई कथंया साहित्य च्वयेगु मयात, न्हूगु पहया साहित्य पिहां मवल। च्वमिपिन्सं विदेशी साहित्यया अध्ययन यायेमाः फुसा अंग्रेजी, हिन्दी साहित्य मफुसा नेपाली साहित्य हे सां अध्ययन यायेमाः। जिं च्वय् नं धाये धुन भ्मीगु साहित्य उप्वः यानाः भ्मीगु नेवाः समाजया जःखः जक हे तक्यनाच्वंगु खनेदु। साहित्यया सवाः हिले मफु। हाकनं ब्वमिपिं नं म्हो जक दु। ब्वमिपिनिगु कारणं नं सिर्जनात्मक लेखन कम जूगु थें च्वं।

ꣿ नेपालभाषा उच्च अध्ययनया क्रमय् थःत गुलित ब्यवहारिक खंका दिया ?

नेपालभाषाय् एम.ए. ब्वनेगु धालकि मनूतय्सं नेपालभाषा जक ब्वनेगु धकाः थुइका च्वंगु दु । तर अथे मखु, नेपालभाषाय् नं मेमेगु विषयलय् एम.ए. यायेबलय् थें हे थी थी विषयत ब्वनेगु दु । गथेकि, अनुवाद विज्ञान, अभिलेख विज्ञान, भाषाविज्ञान थेंजाःगु विषयत दु गुकिंयानाः भ्मीसं उगु विषयया ज्ञानं अध्ययन अनुसन्धान यायेत तसकं हे गुहालि जू । अथे हे नेवाः सभ्यता, लोकवार्ता, पौरस्य व पाश्चात्य साहित्यया वारे नं आपालं ज्ञान कायेफैगु जूगुलिं जिं नेपालभाषा उच्च अध्ययनया क्रमय् ब्यवहारिक हे खंका ।

ꣿ तर, नेपालभाषां पिदनाच्वंगु कृतित नं नियमित व व्यवस्थित कथं समालोचना जुयाच्वंगु मदु नि मखुला ?

थ्व खँ तसकं पाय्छि खः । नेपालभाषाया समालोचकत आपालं दु तर नेपालभाषाया कृतित तसकं म्हो जक हे समालोचना जुयाच्वंगु दु । थथे जूगुया कारण च्वमितय् Negative comment न्यनेगु बानी मदुगुलिं थें च्वं । Negative comment वल धाःसा तंचाइगु Positive comment वल धाःसा लय्ताइगुलिं नं खः । थथे जूगुलिं च्वमियात छाय् तं चाय्केगु धकाः नं समालोचकपिन्सं समालोचना यायेत लिचिला च्वंगु थें च्वं । थुकिं यानाः च्वमिया स्तर थाहां वनेत नं पंगः जुइला धइथें च्वं । छम्ह च्वमिं न्ह्याबलें छता खँ छु सीकेमाः धाःसा च्वमिं छु नं कृति च्वल धाःसा व कृति थःगु ल्हातय् च्वंतले जक थःगु जुइ ब्वमि (पाठक) या ल्हाती लाय्साथं व कृति थःगु जुइमखु, ब्वमिं छु नं कथंया मिखां स्वयेफु, समालोचना यायेफु । यदि सुं नं च्वमिं थःगु च्वयेगु स्तर थकायेगु खःसा थःगु कृतिया समालोचना याकेमाः, चाहे व Negative comment हे छाय् मवयेमा । उकियात वं स्वीकार नं याये फयेमाः ।

ꣿ नेपालभाषा छितः दकलय् प्रभावित याःगु कृति छु खः ?

नेपालभाषाय् जितः तसकं प्रभावित याःगु कृति रास जोशीजुया ऐतिहासिक आख्यान **न्ह्यलं ल्हाय्मफूगु सत्य** खः ।

ꣿ नेपालभाषा साहित्य विकासय् कमजोर पक्ष छु खंका दिया ? थुकियात चीकेत छु याये माली ?

नेपालभाषा साहित्य विकासय् कमजोर पक्ष आपालं दु । नेपालभाषा साहित्यया बजार मदु । च्वमिं थःम्हं हे साहित्य च्वयेगु, पिकायेगु, मीगु अभ्र ला थमं हे न्यायेमाःगु तक नं अवस्था दु । सफू न्याना ब्वने धाइपिं हे मदु । सितिकं इना बीमाः थें च्वं । सितिकं ब्यूसां नं ब्वनी मखु । छें यंकाः ध्याक्वय् वां छ्वया बी । राज्य पक्षं नं छुं च्यूताः तःगु खनेमदु । आः ला स्थानीय सरकार दु, वय् कःपिंपाखें नं पहल जूगु खनेमदु । नेवाः संगठन वगु मछिं दु । नेपालभाषा आकादमि, नेवाः देय् दबू, नेपालभाषा मंकाः खलः, ज्यापु महागुथि थें जाःगु ततःधंगु संस्थात दु तर थुखेपाखे मिखा मतः । थुपिं संस्थातय्सं सर्जकतय्‌त माःगु कथं गुहालि यायेमाल । नेपालभाषाया प्राज्ञिक ख्यः व नेवाः सघ संस्थाया नेवाः अभियन्तातय् दथुइ तालमेल जुया च्वंगु मखं । थुमि दथुइ तालमेल यानाः इलय्‌ब्यलय् साहित्यिक गोष्ठी जुइमाल अथे जुल धाःसा जक नेपालभाषा साहित्यया विकास जुइ ।